

Sosiaalialan AMK -verkosto

Kannanotto varhaiskasvatuksen ammatillisiin polkuihin ja rajoittuneisuuksiin

Suomen koulutusjärjestelmää pidetään kansainvälisesti hyvin laadukkaana ja toimivana ja pääosin näin onkin. Se kuitenkin sisältää joitakin erikoisia ”pussinperiä”, jotka estävät henkilöiden pätevöitymisen joustavalla tavalla. Korkeakoulujen tulee tulevaisuudessa huomioida aikaisemmat osaamisalueet ja kokemukset yhä paremmin tehtäessä henkilökohtaisia opintosuunnitelmia opiskelijoille. AHOT eli aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on tärkeä osa elinikäistä oppimista ja parina viime vuotena sen kehittämiseen on panostettu todella paljon ja tulevina vuosina edellytetään sen huomioimista konkreettisesti.

Varhaiskasvatuksen kentällä on käyty ja käydään koko ajan keskustelua erityyppisistä kelpoisuuksiin liittyvistä asioista. Akuuteimmat keskustelunaiheet ovat tällä hetkellä

- 1) lastentarhanopettajan kelpoisuuden suorittaminen lisä- tai erikoistumisopinnoilla,
- 2) esiopetuskelpoisuuden mahdollistaminen sosionomi (AMK) opintojen kautta kelpoisuuden hankkineille lastentarhanopettajille sekä
- 3) sosionomiopintojen kautta lastentarhankelpoisuuden saaneiden sosionomien (AMK) mahdollisuus saada erityislastentarhanopettajan kelpoisuus.

Tämän kannanoton tarkoituksena on, ei pelkästään herättää keskustelua näistä asioista, vaan, että niiden korjaamiseksi tultaisiin tekemään mahdollisimman pian konkreettisia toimenpiteitä.

1) Lastentarhanopettajan kelpoisuuden suorittaminen lisä- tai erikoistumisopinnoilla

Opettajien ammattijärjestön teettämän kyselyn: ”Selvitys lastentarhanopettajien ja erityislastentarhanopettajien saatavuudesta ja riittävydestä (2009) perusteella on todettu, että päiväkodeissa on pula koulutetuista erityislastentarhanopettajista ja lastentarhanopettajista. Yli kolmannes päiväkotien ja päivähoitoyksiköiden johtajista kertoo, että lastentarhanopettajan pysyviin palvelusuhteisiin ei löydy yhtään kelpoisuusvaatimukset täyttävää hakijaa tai hakijamäärät ovat hälyttä-

vän pienet. Lastentarhanopettajien saatavuus on vielä heikompi kuin vuonna 2007, jolloin tilannetta edellisen kerran kysyttiin päiväkotien ja päivähoitoyksiköiden johtajilta.” Tilanne on luonnollisesti erilainen eri puolilla Suomea, mutta jossain määrin ongelma on levinnyt jo pohjoiseen Suomeenkin asti.

OAJ:n esittämä ratkaisu kasvatustieteiden kandiin sisäänottojen reilusta lisäämisestä ei ole ratkaisu em. ongelmaan. Hyvin moni kasvatustieteiden kandi jatkaa maisterikoulutukseen ja luokanopettajakoulutukseen eikä jää varhaiskasvatuksen sektorille lastentarhanopettajaksi. Suurin syy lienee palkkaus, johon ei vuosien myötä ole saatu riittävän suurta korjausta.

Ammattikorkeakoulujen tarjoama väylä on tuottanut kentälle osaavia ja niin laaja-alaisuutta kuin varhaiskasvatuksen osaamistakin omaavia lastentarhanopettajia. Mutta jos opiskelija ei opintojensa aikana suorittanut varhaiskasvatukseen tai sosiaalipedagogiikkaan liittyviä opintoja riittävää määrää, 60 opintopistettä, tulee hänen kelpoisuuden saadakseen, hakeutua uudelleen sosionomi (AMK) koulutukseen tai kasvatustieteiden kandin koulutukseen. He siis vievät opiskelupaikan sellaiselta, jolla ei ole vielä ammatillista koulutusta lainkaan.

Asian tiimoilta on eduskunnassa huhtikuussa 2010 tehty myös kirjallinen kysymys (308/2010 vp, Tuula Peltonen /sd) peruspalveluministeri Paula Risikolle. Ministeri Risikko ottaa kantaa asiaan vastauksensa loppu puolella :” *Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa ja arvioi jatkuvasti sosiaalihuollon kelpoisuuslain toimivuutta sekä ottaa kantaa lain muutostarpeisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen ja lainsäädännön uudistamisen yhteydessä.*” . Vastaus ei itse asiassa vastaa kysymykseen millään tasolla.

Ministeri Risikko esittää vastauksessaan virheellisesti, pohjaten varmaankin saamaansa väärään informaatioon, että ylempi ammattikorkeakoulututkinto olisi väylä kelpoisuuden saamiseksi. Valtakunnallisesti tulee kuitenkin ottaa huomioon, että ylempi ammattikorkeakoulu tutkinto ei missään määrin ole väylä lisäopintojen suorittamiseen, koska sosionomi (AMK) opinnot ovat tasoa 6 ja ylempät ammattikorkeakoulu opinnot ovat tasoa 7, aivan kuten kandin tutkinto on tasoa 6 ja maisteritutkinto tasoa 7.

Kelpoisuuslakia tulisikin muuttaa siten, että jo sosionomi (AMK) tutkinnon suorittanut voisi täydentää osaamistaan varhaiskasvatuksen lisä- tai erikoistumisopinnoilla tai muulla sovitulla koulutuksella, saadakseen lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Tällainen käytäntö olisi niin yhteiskunnan, työelämän kuin työntekijänkin lähtökohdista taloudellisinta ja käytännöllisintä.

2) Esiopetuskelpoisuuden mahdollistaminen sosionomi (AMK) opintojen kautta kelpoisuuden hankkineille lastentarhanopettajille

Päivähoidon kentälle on vuosien saatossa rantautunut tapa, että henkilökunta, sovituin väliajoin, vaihtaa toimipistettä lapsiryhmästä toiseen, joko päiväkodin sisällä tai jopa päiväkotien välillä. Vaihto on täysin perusteltua muun muassa ergonomian (alle kolmevuotiaiden osastoilla työ on hyvin fyysistä) ja ammattitaidon ylläpitämisen (eri ikäiset lapset tarvitsevat erilaista ohjausta, kasvatusta ja opetusta) vuoksi. Tämä edellyttää luonnollisesti sitä, että kaikilla lastentarhanopettajilla tulisi olla esiopetuskelpoisuus, jotta he voisivat pätevinä toimia myös esiopetusryhmissä. 2000-luvun alkupuolelle saakka, myös sosionomi (AMK) pystyi lisäkoulutuksella saamaan tuon esiopetuskelpoisuuden, mutta sen jälkeen perusopetuslaki ei ole sitä mahdollistanut. Ainoa keino saada tuo kelpoisuus, on opiskella kasvatustieteen kandidiksi tai luokanopettajaksi. Hän voi toki käydä yliopiston järjestämän esi- ja alkuopetuksen koulutuksen, mutta muodollista pätevyyttä hän ei sitä kautta saa.

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan kokouksessa tammikuussa 2010 STM:n Tarja Kahiluoto (varapuheenjohtaja) ja Päivi Sillanaukee (ryhmän puheenjohtaja) toivat myös esille kelpoisuusasiaan liittyen tarpeen purkaa esiopetuksen kelpoisuuspykälää. Myös Kuntaliiton edustaja toivoi, että lisäkoulutuksen avulla kelpoisuus olisi jälleen mahdollista saada eli pedagoginen pätevoitymisen väylä saataisiin auki. Talentian julkistamassa Varhaiskasvatuspalveluiden linjauksissa 2009, peräänkuulutetaan myös, että lastentarhanopettajan tehtäviin kelpoisilla sosiaali-alan koulutuksen suorittaneilla tulee olla mahdollisuus suorittaa esiopettajan pätevyys.

Olisikin siis pikaisesti alettava suunnitella kohdennettua esiopetuksen pätevoittämiskoulutusta sosionomeille (AMK), jotka jo omaavat lastentarhanopettajakelpoisuuden, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välisenä yhteistyönä, jolloin yliopisto kantaisi päävastuun koulutuksesta.

3) *Sosionomiopintojen kautta lastentarhankelpoisuuden saaneiden sosionomien (AMK) mahdollisuus saada erityislastentarhanopettajan kelpoisuus*

Erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä on viimeisen vuosikymmenen aikana lisääntynyt todella paljon. Ei voida suoraviivaisesti sanoa, mistä kasvu johtuu, vaan taustalla on moninaisia syitä. Varhaiserityiskasvatuksen sektorilla erityislastentarhanopettajien tarve on sitä myöten myös lisääntynyt, mutta päteviä erityislastentarhanopettajia ei monissakaan kunnissa ole riittävästi käytettävissä. Sosionomi (AMK) on periaatteessa ja myös käytännössä kelpoinen hakeutumaan erityislastentarhanopettaja koulutukseen, mutta jostain syystä yliopistot eivät kuitenkaan sosionomeja opiskelijoikseen ota. Jos ajatellaan, että peruskoulutus ei heillä riitä, voitaisiin heidän erityislastentarhanopettajan opintoihinsa lisätä joitain opintopisteitä, jotka täydentäisivät heidän osaamisensa riittäväksi.

Tarkoituksenmukaista olisi pikaisesti, eli heti, perustaa moniammatillinen ja monitoimijainen työryhmä, joka lähtisi viemään edellä mainittuja asioita tavoitteellisesti eteenpäin.

Sosiaalialan ammattikorkeakoulu verkoston puolesta

Jari Helminen

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston puheenjohtaja

Koulutusjohtaja, Sosiaali- ja terveysala (Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä)

s –posti jari.helminen@diak.fi

Sari Leppälä

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston varhaiskasvatustyöryhmän puheenjohtaja

Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jäsen 2011- 2014

Lehtori, Sosiaali- ja terveysala (Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu)

s –posti Sari.leppala@tokem.fi